

Písomníctvo

Dr. Mičura — Dr. Moys: **Zákon z 19. júna 1931 č. 100 Sb. z. a n. o základných ustanoveniach súdneho konania nesporevého**, 16°, strán 280, vyšiel ako 11. sväzok knižnice Právnickej jednoty v Bratislave, vytlačila kníhtlačiareň Bežo a spol. v Trnave. Cena broš. výtlačku Ks 100.

Ešte neuplynulo ani pol roka, čo tí istí autori predložili slovenskej právnickej verejnosti veľmi hodnotné dielo: Občiansky sporový poriadok a tým na dlhý čas odstránili nedostatok, ktorý v odbore civilného procesného práva bol pocífovaný tak praktikmi ako aj študujúcou mládežou. O veľa väčší nedostatok však bol v odbore nesporevého konania, lebo od roku 1931, kedy bol vydaný zákon o základných ustanoveniach súdneho konania nesporevého (zák. č. 100/1931 Sb. z. a n.), až dosiaľ nikto sa u nás nepokúsil o systematické a ucelené spracovanie citovaného zákona. V českých zemiach síce vyšly dva komentáre tohto zákona, a to od prof. Horu a od Mrštínu, ale tieto dve diela — i keď veľmi hodnotné — nehodily sa celkom dobre pre naše pomery, kde predsa len štruktúra práva je celkom iná. Nevyhovovali nám celkom tieto komentáre aj preto, že kniha prof. Horu je čiste učebnicou, teda dielom viac-menej teoretickým, takže sa hodí hlavne pre študujúcu mládež, kým dielo Mrštínovo, i keď obsahuje cenné vysvetlivky a judikatúru, dotýkalo sa slovenského práva veľmi sporadicky. Toto všetko mali na zreteli autori, keď bezodkladne, nehľadiac na vojnové pomery, pustili sa do komentovania zákona č. 100/1931 Sb. z. a n., aby tak vyplnili medzeru aj v tomto odbore práva a aby — ako sami píšu v úvode svojho diela — podali tak študujúcej mládeži ako aj praktickým právnikom príručku, ktorá so zreteľom na pojatú judikatúru Najvyššieho súdu bude pomôckou pri študovaní a pri praktickom použití zákona.

Dielo bolo vyhotovené v rušných časoch vojnových. Jednako však rušivé momenty nezabránily autorom v tom, aby dielu venovali patričnú pozornosť, aby ono bolo hodnotné nielen po stránke právnej ale i po stránke jazykovej.

Naša odborná literatúra zápasí ešte s ťažkosťami terminologickými. Veľké dielo bolo už síce vykonané Komisiou pre právnú terminológiu, no jednako sú ešte mnohé ťažkosti a nejasnosti. Treba vyzdvihnúť, že i Komisiou schválené termíny sa ťažko zžívajú, čo platí najmä o staršej generácii, ktorá už z ľudskej náklonnosti ku konzervatizmu lipne na starých a nie práve slovenských výrazoch a zvratoch. Túto bolesť myslím odstráni iba nasledujúca generácia, ktorá memorovaním knihy osvojí si i novú terminológiu a tak bez reptania uvedie ju do života. V tomto smere kniha bude mať veľký význam, čoho si boli vedomí aj autori, lebo húževnato pridržiavali sa najnovšej terminologie, pravda, pokiaľ bola poruke. Kde nebola, pomáhali si rečovým citom a najnovšími pravidlami slovenského pravopisu. Výnimku z toho tvorí iba judikatúra, ktorá bola uverejnená v tom znení, ako je uvedená v Úradnej sbierke rozhodnutí Najvyššieho súdu. Autori tým iste sledovali iba to, aby nezasahovali do autorského práva býv. Najvyššieho súdu česko-slovenskej republiky v Brne a aby tak neporušili smysl právnych viet, ktoré vo svojej zhustenej forme ľahko by mohli stratíť svoj pravý smysl.

Po vecnej stránke treba o spomenutom diele uviesť toto: Veľmi cenná je všeobecná časť komentovaného diela, kde autori sa vo všeobecnosti zaoberajú otázkou, čo je vlastne nesporevé konanie, aké sú jeho charakteristické znaky a kde je hranica medzi sporovým a nesporevým konaním. Porovnávajú tu názory o tejto otázke rôznych právnických spisovateľov (Hora, Magyary, Menger, Ott, Kovács) a dochádzajú k záveru — práve tak ako Hora — že nesporevé konanie je charakterizované myšlienkou prevencie právneho stavu, kým konanie sporové v

represii súčasného stavu. Celkom správne poukazujú autori na to, že mylné by bolo hľadiť na vec ako sporovú či nesporovú s toho hľadiska, či určitá matéria práva je upravená v predpisoch sporových alebo nesporových. V tomto smere stačí poukázať na Osp., ktorý obsahuje veľmi mnoho matérie, ktorá podľa svojej povahy patrí na nesporové konanie (napr. konanie o platobnom rozkaze, výzva na obnovenie manžel. spoluzitia, §§ 702—729 prešly, vzhľadom na ustanovenie § 55 zák. č. 100/1931 Sb. z. a n. do nesporového konania). Zhustene, ale výstižne je tu podaná vývojová línia nesporového súdnictva v bývalom Uhorsku a uvedené ťažkosti, ktoré po vzniku Česko-Slovenskej republiky nastaly tým, že v západnej právnej oblasti boli už všeobecné predpisy upravujúce nesporové konanie (zákon č. 208/1854 r. z. zvaný nesporný patent, zatiaľ čo u nás takýchto noriem nebolo, takže tomuto nedostatku bolo treba čeliť plenárnym rozhodnutím Najvyššieho súdu (R III 41/21)).

Veľkú pozornosť venovali autori § 1 zákona o základných ustanoveniach súdneho konania nesporového, lebo tu je riešená otázka, aký pomer má tento zákon k starším špeciálnym zákonom, ktoré tiež upravovali veci nesporovej povahy (vyvlastnenie, pozostalostné konanie, konanie vo firmových veciach) a zisťujú, že zákon č. 100/1931 Sb. z. a n. má voči doterajším predpisom derogačnú moc iba v dvoch prípadoch upravených v § 54 cit. zákona. Ďalej sa tam uvádzajú jednotlivé osobitné zákonné predpisy, ktoré upravujú nesporové konanie (je ich tam na 19). Tu treba podotknúť, že autori neuvádzajú iba platné normy, ale i také, ktoré stratily účinnosť (napr. úprava árendovného podľa § 7 ods. 2 vl. nar. č. 164/1933 Sb. z. a n.), čo iste robia preto, aby poukázali na historický vývoj a rozsah nesporového konania. Výpočet noriem, ktoré spadajú do nesporového konania, nie je úplne vyčerpávajúci, čo však nemožno autorom vyčítať ako chybu, lebo takýto taxatívny výpočet všetkých platných noriem v nesporovom konaní by trval veľmi krátko vzhľadom na to, že predpisy sa rýchle striedajú, jedny zanikajú a na miesto nich prichádzajú nové.

Pri komentovaní § 2 je čitateľ príjemne prekvapený tým, že tu nájde výklad nielen k samému § 2., ale že sú tu v poznámkach sossbierané aj iné právne predpisy týkajúce sa tohože odboru, t. j. pôsobnosti a príslušnosti, čo najmä v praxi dôjde ocenenia, lebo usporí čas pri hľadaní. Tak sú tu uvedené predpisy o pôsobnosti a príslušnosti podľa nariadenia č. 68300/1914 I. M., v pozostalostnom konaní, vo vyvlastnení podľa zák. čl. XLI/1881 atď. Vôbec, prednosťou knihy je, že pri komentároch jednotlivých paragrafov sú uvedené aj tie právne predpisy, ktoré s dotýčným paragrafom súvisia, alebo také predpisy, ktoré tú samu matériu upravujú odlišne alebo dokonca celkom opačne.

Tak je tomu napr. pri § 12 komentovaného zákona, ktorý má ustanovenia o práve chudoby. Autori v poznámkach k tomuto paragrafu uvádzajú aj príslušné predpisy Osp. (§§ 112—123), lebo § 12 komentovaného zákona má len odchylné ustanovenia, takže praktik, ako i študent, bude vďačný, keď pri štúdiu tejto state bude mať všetko poruke, teda nielen odchylné ustanovenia § 12., ale aj tie základné ustanovenia Osp., ktoré vzhľadom na § 34 platia i v nesporovom konaní. Na tomto mieste treba však zdôrazniť to, čo autori pri komentovaní § 34 zákona tak vyzdvihujú, že totiž týmto ustanovením (rozumej § 34 zákona) stávajú sa určité predpisy sporového konania prameňmi i nesporového konania, čo však neznamená, že by predpisy sporového konania *boli jednoduchô bezmyšlienkovite presadené* do nesporového konania, lebo ako to zákon uvádza, ide iba o *obdobné* použitie týchto predpisov.

Čo bolo povedané o § 12 komentovaného zákona, to isté platí aj o § 28 cit. zák., kde sú osvetľované §§ 298—303 Osp., týkajúce sa svedkov, ďalej o § 49 cit. zákona, kde autori oboznamujú §§ 563—575 Osp. o obnove konania, o § 52, ako i o § 55, kde sú zas podávané ustanovenia §§ 702—729 Osp.

Knihá má ešte ďalšiu veľkú prednosť. Poučí právnikov, že úsek

práva, ktorý upravuje zákon č. 100/1931 Sb. z. a n. nie je o nič menejcenný, ako ktorýkoľvek iný úsek práva, ba že je často dôležitejší, ako sporové právo. Len podceňovaním nespоровého práva možno si vysvetliť veľké nedostatky u praktikov a veľmi malý záujem študujúcich právnikov. Pravda, prikróči tu ešte aj ten moment, že uhorským právnikom je to odbor veľmi cudzí. Autori knihy ako praktici veľmi chytró spoznali, že dobrou knihou možno vzbudiť u právnicka záujem o vec, ktorú neoprávnene považuje za malichernú alebo menejcennú. Autori poukazujú na to, že v nespоровom konaní má sudca celkom inú funkciu, než v spоровom. Stačí tu poukázať napr. na zásadu vyhľadávaciu, podľa ktorej nespоровý sudca musí z úradnej moci si zisťovať potrebný skutkový stav pre svoje rozhodnutie, čiže, že musí vyhľadávať *materiálnu pravdu*, ďalej má povinnosť vypočúť a poučiť účastníkov. Obzvlášť veľká úloha sa mu kladie, keď pojednáva s osobami, ktoré sú pod osobitnou ochranou zákona, lebo tu často nestačí iba poučenie a rada, ale nespоровý sudca musí sa starať aj o to, aby takéto osoby neutrpeli ujmu. Z toho, že zákonodarca ukladá súdu takéto povinnosti, je zjavné, že ide o materiál veľmi dôležitú a že jej patrí aspoň taká pozornosť, ako iným úsekom práva. Verím, že táto kniha v tomto smere splní svoje poslanie a prehĺbi vedomosti, čím sa zlepši aplikovanie zákona. To bude mať za následok upevnenie právnej istoty v štáte.

Veľmi výdatne je komentovaná najmä piata časť zákona (§§ 35—49), pojednávajúca o opravných prostriedkoch. Chápem, prečo autori nevali tejto časti takú pozornosť. Boli totiž dennodennými svedkami toho, že strany, rešp. ich právni zástupcovia, podávali opravné prostriedky na nesprávnom mieste, čo často malo za následok, že rekurz prišiel oneskorene na príslušný súd. Tu potom ani tá najzjavnejšia krivda spáchaná na strane nemohla byť odčinená vyšším súdom a tým sa nielen robily stranám trovy, ale naštrbila sa aj autorita súdu. Veľmi často sa podávaly rekurzy zjavne vylúčené podľa zákona, alebo byly podávané spôsobom neprípustným. Povšimnutia hodný je najmä komentár pri § 46 zákona (dovolačí rekurz), kde vyčerpávajúcim spôsobom sa pojednáva a nezákonnosti, ktorá je jednou z troch dôvodov (ďalšie dva sú: rozpor so spismi a zmlatočnosť), z ktorých možno podať dovolacie rekurz v prípade, že rekurzný súd potvrdil usnesenie súdu prvej stolice.

Mimochodom poznamenávam, že v praxi užívaný výraz »dovolačí rekurz« pre všetky rekurzy podané na tretiu stolicu, je nesprávny, lebo veď okrem zákona č. 100/1931 Sb. z. a n. žiadna iná právna norma tohto zvratu neužíva, ale všade (napr. v exekučnom zákone) je reč iba o rekurzoch na tretiu stolicu, rešp. o ďalšom rekurze a podobne. K tomu viď stranu 182, kde sú shrnuté predpisy o prípustnosti rekurzov, rešp. ďalších rekurzov v pozostalostnom konaní, v pozemnoknižných veciach. v konaní podľa nariadenia č. 68300/1914 I. M. atd. Bohatá judikatúra k § 46 umožní prehĺbiť vedomosti a lepšie vniknúť do tejto — pomerne dosť ťažkej — state zákona.

Kusý by bol komentár zákona, keby k nemu nebol pojatý i výnos Ministerstva spravodlivosti zo 6. oktobra 1931 č. 44134 o vykonaní zákona o základných ustanoveniach súdneho konania nespоровého, ktorý nachádzame na konci knihy. Zákomom č. 100/1931 Sb. z. a n. bola súdom pridelená nová agenda, ktorú bolo treba i po technickej stránke vradíť do terajšej agendy. Veď vznikly nové registriky a nové spisové značky, ktoré bolo treba začleniť do platného pojednávacieho poriadku. Konečne spomenutý výnos podáva i určité vysvetlivky a pokyny pre súdy, ako si majú počínať pri aplikovaní tohto zákona a uvádza odchylky od doterajšieho stavu. Možno tvrdiť, že uvedený výnos dokresľuje kontúry celého zákona, preto je chvályhodné, že ho autori pojali tiež do svojho diela.

Knihu zakončuje bohatý abecedný ukazovateľ, ktorý obľahčí hľadanie v pomerne rozsiahlej knihe. Škoda iba, že pre krátkosť času nemohol byť vyhotovený stranový ukazovateľ, ale iba paragrafový.

Štýl knihy je ľahký a vyznačuje sa stručnými vetami, preto kniha

bude prístupná nielen odborníkovi, ale obľahčí štúdium mladým právnikom a stane sa prístupnou aj laikom, čo bude mať za následok žiadúce zpopularizovanie práva.

Kniha dodáva osobitného lesku dobrý papier, úhľadná tlač a ladná grafická úprava.

Pri dnešných ťažkých a nepokojných pomeroch nebolo možno zabrániť tomu, aby do knihy nevklázo niekoľko smysel rušiacich chýb; tieto si čitateľ opraví podľa soznamu, ktorý je umiestnený na konci knihy.

Komentárom zákona č. 100/1931 Sb. z. a n. pribúda nám nová hodnotná vedecká kniha, za ktorú musíme byť vďační autorom. Dúfam, že ich plodná práca sa ešte neskončila. Treba si len želať, aby v započatej činnosti zdarne pokračovali a aby našli dôstojných nástupcov, ktorí by pokračovali v priekopníckej práci, nimi začatej.

Dr. Jozef Kyselý.

Judikatúra

Občianske rozhodnutia hlavných súdov v Bratislave a v Prešove.

26.

Rozlišujúce znaky, podľa ktorých právo cesty je obligačným právom alebo pozemkovou služobnosťou alebo osobnou služobnosťou.

Skutočnosť, že odpredávateľ pozemku pri ujednaní kúpno-predajnej zmluvy odovzdal kupiteľovi druhopis prehlásenia, v ktorom svojho času tretej osobe povolil cez dotýčny pozemok právo cesty, môže podľa okolností prípadu opodstatniť záver, že právo cesty bolo zriadené ako pozemková služobnosť.

Rozhodnutie Hlavného súdu v Bratislave zo 4. marca 1943, č. Rv 8/43.

Spoločná právna predchodkyňa sporových strán Mária K. dala rozparcelovať svoju parcelu č. 8 na parcely č. 8/1 a č. 8/2. V roku 1930 odpredala parcelu č. 8/1 žalobníčke a pri ujednaní kúpno-predajnej zmluvy dala jej súčasne písomné prehlásenie (príl. č. 3), v ktorom žalobníčke zabezpečila východ peši po prednej časti novoutvorenej parcely č. 8/2, ktorá ostala vo vlastníctve odpredávateľky Márie K. Kúpno-predajnou zmluvou zo 16. januára 1933 odpredala Mária K. parcelu č. 8/2 žalovaným a pri ujednaní kúpno-predajnej zmluvy odovzdala im druhopis prehlásenia príl. č. 3. Žalovaní tomuto prehláseniu neodporovali a trpeli priechod žalobníkov peši cez svoju parcelu č. 8/2. Keďže však žalovaní odopierajú vydať žalobníčke vkladné prehlásenie, domáha sa žalobníčka rozsudku zaväzujúceho žalovaných trpieť pozemnoknižný vklad služobnosti priechodu peši v prospech každodobého vlastníka parcely č. 8/1 na parcelu č. 8/2.

Prvý súd vyhovel žalobe z dôvodov: Je pravda, že v kúpno-predajnej zmluve uzavretej medzi Máriou K. a žalob-